

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side	2
Årsmødet 2005	side	3
Nye medlemmer	side	9
Højlandsgården	side	10
Lidsø Gods	side	12
Nyt fra kredsene	side	14
H. C. Andersen	side	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

juni-juli 2005

Nr. 376 - 61. årgang

Fra årsmødet besøg på Lundgård

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 59 21 18 80, fax 59 21 18 10

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax 64 85 11 74

Næstformand:

A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3, Grydsted,
9240 Nibe,
tlf./fax 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskreds)

Karen Jacobsen
»Østerbygård«
Melbyvej 2
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskreds)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Signe Jensen,
Gadekærvej 5, Freerslev,
3400 Hillerød
tlf. 48 26 51 10
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholm-kreds)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmoose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Ole Krogh Jensen
»Kroghbrogård«,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved
Tlf.: 55 54 00 56
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«, Lundbyvej 25, Ønslev
4863 Eskilstrup
tlf. 54 45 46 25

Jens Peter Skov Jensen,
»Hobygaard«, Hobyvej 37
4983 Dannemare
tlf./fax 54 94 41 63
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krog
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Peder Mouritsen
»Sædding Storgård« Kvongvej 40,
Sædding, 6830 Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«
Tarpvej 13, Vedersø
6990 Ulfborg
Tlf.: 97 33 13 83.
(Formand: Ringkøbing Amt)

Grethe Plagborg,
Mejerigården 28 S
7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Knud Høstgaard Møller,
Lærkevej 34
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Niels Christian Jørgensen
Årupvej 29,
8722 Hedensted
Tlf.: 75 89 27 11
(Formand: Vejle Amt)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn
8500 Grenå
Tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århus Amt)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105
9640 Farsø, tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund
»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Jeg sagde i min velkomst ved årsmødet i Løgstør, at sommeren i år, faldt på den lørdag, hvor Slægtsgårdsforeningen holdt årsmøde.

Det har indtil nu slået til, men der er som altid bedring i vente.

Hos os har vi fået ca. 80 mm regn i maj, og indtil Grundlovsdag 50 mm i juni, så vore afgrøder står rigtig godt, men nu vil vi da gerne have noget sommer til at fuldføre værket.

En stor tak til vore lokale værter i Himmerland, for et vel tilrettelagt, og vel gennemført årsmøde.

Vi havde igen i år nogle spændende dage sammen med en masse mennesker, som vi kun ser denne ene gang om året, men som vi altid glæder os over at gense.

Vores festtaler ved årsmødefesten var H. O. A. Kjeldsen, som nok ikke her behøver nogen nærmere præsentation, og hans beretning om et spændende liv i landbrugets top, både nationalt og internationalt, var en interessant og lærerig beretning. En stor tak til Kjeldsen, fordi han ville delagtiggøre os i et spændende liv.

Der blev også plads til nogle Himmerlandshistorier, og jeg finder det altid spændende, når vi har nogle lokale indslag, der fortæller om den egn vi gæster.

Løgstør Parkhotel viste sig at være helt i topklasse til vort årsmøde, og søndagsturen var tilrettelagt sådan, at vi kom tilbage hertil for at indtage frokosten.

Søndagen bød på et par meget interessante gårdbesøg, hvor unge driftige mennesker er godt i gang med en livsgerning i et spændende erhverv, og hvor de er i gang med at udvikle deres bedrifter til et fremadrettet og effektivt landbrug.

En stor tak for modtagelsen, og en stor tak for den velkomst og den information vi fik.

Tak til alle deltagere, for uden jer var der jo ikke meget ved det.

Det er altid jer der skaber et årsmøde.

Vore lokale værter skaber nogle gode rammer, og vore medlemmer skaber et årsmøde.

Sådan skal det være.

*Hermed en lille sommerhilsen fra
Kate og Carl Martin Christensen
Kåregård i juni 2005*

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen,
Enghavevej 6, Årslev
8900 Randers
tlf. 86 49 13 40

Ulrich Alster Klug, Krogvej 94,
2720 Vanløse, tlf. 38 76 11 76
og 24 63 97 81 (med telefonsvarer)
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 377 udkommer omkring
den 20. august 2005. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden den 20. juli 2005.

Ettertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: O'mega kommunikation AIS
Østerbro 4, 4200 Slagelse
Tlf. 58 55 00 33, info@o-mega.dk

Årsmødet 2005

Besøget på Hessel

Årsmødet indledtes lørdag formiddag med besøg på Landbrugsmuseet Herregården Hessel, hvor museumsdirektør Johnny Højgaard fortalte om den gamle herregård, der er en af de ældste herregårde på sin oprindelige plads. Johnny Højgaard mener, at Hessel blev anlagt i slutningen af jernalderen (600 e. Kr. f.). Efter i flere generationer at have tilhørt slægten Elle, solgte Folmer Elle Jensen gården til amtet på betingelser, der sikrede gården og dens indbo. Jorden må ikke udstykkes, og dermed bliver gården bevaret i sit oprindelige landskab.

Det charmerende ved Hessel er, at den sidste ejer, der var teolog og højskoleforstander, ikke var landmand, og derfor blev der ikke foretaget ændringer af bygningerne.

Hessel er stadig en firelænget gård, hvidkalket og med stråtag.

Efter velkomst og orientering blev der tid til at se sig om i såvel udlængerne som i hovedbygningen.

Udlængerne er i sig selv historie, og det er de udstillede maskiner og redskaber også. Hovedbygningen står som da familien flyttede ud. Det er ikke noget stort hus, men det har med den beskedne lofthøjde og de forholdsvis små stuer, været et behageligt sted at bo.

Efter dette interessante landbrugshistoriske besøg var det blevet tid til frokosten og den efterfølgende generalforsamling.

Generalforsamlingen

Formandens velkomst

Efter foreningens fane var ført ind, kunne landsformand Carl Martin Christensen byde velkommen til årsmødet, og han sagde:

Velkommen til vort årsmøde her i Himmerland og velkommen til Løgstør Parkhotel, der vil danne rammen om vort møde både i dag og ved frokosten i morgen.

Jeg tror, vi alle glæder os til udflugten rundt i det skønne Himmerland i morgen, og det er jo i år - som vanlig - et velvalgt tidspunkt for årsmødet, netop nu hvor naturen er på sit højeste.

Blandt vor mange gamle mundhæld er der et der siger, at majs kulde gør lader fulde, og med den maj vi har haft i år, kan vi se med optimisme frem til høsten.

At så sommeren kommer netop til vort årsmøde, efter en masse regn i forsommeren, ja så må optimismen være i top. Også en foreløbig tak til den lokale ledelse, for tilrettelæggelsen af dette årsmøde.

Velkommen alle sammen.

Fra lørdag formiddag, hvor vi besøgte landbrugsmuseet på Herregården Hessel. Museumsdirektør Johnny Højgaard fortæller om den meget gamle herregård.

Lokalformandens hilsen

Derefter fik formanden for den arrangerende kreds, A. C. Winther Hansen, ordet og han sagde:

På kredsbestyrelsens vegne er det mig en fornøjelse, at byde jer alle velkommen til årsmødet 2005 her i Himmerland. Jeg håber, at vi må få nogle hyggelige dage sammen.

Der er nogle, der vil undre sig, når jeg fortæller, at Himmerland faktisk er en ø. Mod vest og nord er Limfjorden, mod øst er Kattegatkysten og mod syd Mariager Fjord og Skals å. Himmerland hænger ved det øvrige Jylland sammen med en tap på ca. 1500 meter bred.

Om Himmerland kan siges, at det er det landskab nord for alperne, der nævnes først i historien. Det vides allerede fra romerne fra tiden omkring Kristi fødsel, ja endnu før den tid, hvor kimberne kom fra. Disse mennesker har spredt skræk om sig.

Fra Ankara – stenen i Lilleasien – ved vi, at kejser Augustus også sendte en flåde til kimbrenes land. Antagelig er en sådan flåde kommet igennem Limfjorden. Endnu tusind år senere var det en betænkelig sag at runde Skagen.

For tiden indtil dampskibene kom, betød Nordjyllands spids en trussel for skibsfarten. Der hvor de to have mødes, er der mange skibe, der er forlist. Så da Limfjorden i 1825 blev lukket op i vest, blev der igen stor trafik på Limfjorden.

Navnet Himmerland kommer af oldgermansk og betyder lysning i skoven. Det er af samme oprindelse som hindbær, der betyder bær fra skovlysningsen. Lige fra oldtiden til senere i middelalderen må vi tænke os, at Himmerlands beboere har boet i lysninger i de mægtige skove.

Det er først senere, at Himmerland på trods af, at det rummer den store Rold Skov, er blevet skovfattig.

Det var lidt om landsdele, hvor vi i år holder vores årsmøde. Hjertelig velkommen.

Til dirigent valgte gårdejer John Lauritsen, borgmester for Løgstør Kommune.

Formandens beretning

Slægtsgårdsejere er en - om ikke uddøende rase - så dog en befolkningsdel, der er vigende i antal.

Det skal ikke forlede nogen til at tro, at der ikke fremover er basis for Dansk Slægtsgårdsforening, for det er der.

Men vi må også erkende, at netop vores potentielle medlemmer er udsat for et sandt bombardement af tilbud om aktiviteter både af faglig og kulturel karakter, og det må vi naturligvis leve med, og tage vor del af disse aktiviteter.

Det gør vore lokalforeninger hver på deres måde, og det giver et bredt udbud af møder og udflugter året igennem, hvilket jo netop er vort formål.

Så vidt så godt, men vi må konstatere et vigende medlems-tal, og igen i år et lidt lavere deltagerantal her på årsmødet. At vi er lidt færre, må selvfølgelig give anledning til en debat i hovedbestyrelsen med henblik på at overveje en anden årsmødeform.

Umiddelbart har jeg svært ved at se en anden skabelon for årsmødet, når vi både skal klare det formelle, holde fest, og have en interessant udflugt, men lad os se om vi kan gøre det bedre.

Jeg er ikke fikseret på antallet, men meget mere på indholdet, og det har vi aldrig snydt med.

Vi får senere beretninger om bladet og arkivet, så mine bemærkninger skal være korte.

Blot dette, at vi nu har fået farver på for- og bagside af vort

Th. borgmester John Lauritsen, Løgstør, der var generalforsamlingens dirigent sammen med en af årsmødets arrangør, A. C. Winther Hansen, formand for Himmerlands-kredsen.

blad, og jeg anerkender, at det havde jeg ikke troet muligt for blot få år siden, men vi kan blot konstatere, at udviklingen går hurtigt på det tekniske område, også i den grafiske branche.

Opmærksomme læsere vil kunne se, at Slægtsgårdsarkivet har modtaget Salomon J. Frifelts arkiv, og de mange guld-korn der ligger gemt i denne travle mands arkiv.

En stor tak for denne flotte donation til familien Frifelt, og vort arkiv vil vide at opbevare disse værdifulde ting på for-svarlig vis.

I sidste nummer af Slægtsgården har Peder Mouritsen en artikel, hvor han gør sig nogle tanker om den andelsbevægelse, som vel i sidste halvdel af i 1800-tallet skabte en stærk økonomisk udvikling i vort erhverv.

Det er en interessant artikel der bør vække eftertanke hos vore ledere i dansk landbrug.

Jeg skal ikke dømme eller fordømme udviklingen, men blot konstatere, at udviklingen går ofte lidt stærkere end vi måske bryder os om.

Dette gælder i vort afsætningsled, men bestemt også i primærlandbruget.

Udviklingen i jordprisen udvikler sig eksplosivt, måske ikke overalt i landet, men mange steder med stor husdyrproduktion.

Jeg hører ofte, at landmænd i min generation stiller spørgs-mål ved, om det nu kan gå, det de unge gør.

De samme betænkeligheder havde generationen før os, og sådan har det vel altid været, og vil nok fortsætte.

Mit svar må være, at jeres sønner og døtre der vil drive landbrug, har fået en uddannelse der langt overstiger den, som vi fik i 60'erne, og de har adgang til rådgivning i landboforeningerne, der langt overstiger den vi kunne få.

Og glem så ikke, at de har en rente der er til at leve med.

De skal nok klare sig, så lad være med at skræmme dem væk fra erhvervet.

Vores erhverv har det ikke altid let i den offentlige debat, og det er der mange årsager til. Vi rammes den en gang efter den anden af store overskrifter om alverdens dårligdomme.

Sidst var det en transport af smågrise der gik helt galt, trods det at den var godkendt af en ledende veterinærinspektør.

Mange steder mener man, at dårlig omtale er bedre end ingen omtale, men det gælder bestemt ikke for landbruget, og der er altid grund til at overveje dyrevelfærden, i det store sammenhæng.

Lad os alle håbe, at det ikke gentager sig.

Der er ellers mange gode grunde til at være stolte over vor erhverv, ikke mindst når man følger udviklingen gennem de sidste 20, hvor det er lykkedes at udvide produktionen ganske betragteligt, samtidig med at vi har reduceret forbruget af kunstgødning og kemikalier, og dermed en halvering af kvælstofudvaskningen, så vi lever op til de krav der var i Vandmiljøplan 2.

Dette sker samtidig med, at priserne på vore fødevarer er vigende, og for visse grupper decideret faldende.

Det er selvfølgelig kun lykkedes fordi der har været en kæmpe udvikling i produktiviteten i primærlandbruget. Den er mere end fordoblet siden 1993.

I denne periode er den gennemsnitlige produktionsudvikling kun på 25 %.

Jeg har her to tryksager der for nylig er udgiver af Dansk Landbrug, og de giver et ganske godt billede af hvad der sker i vort erhverv. Jeg kunne godt ønske mig, at de havde presens bevågenhed. Det må vi kunne gøre bedre.

På hovedbestyrelsesmødet i februar, og senere i bladet - havde Michael Munthe Fog en gennemgang af EUs landbrugsreform, og vi skal alle leve med de nye regler.

Kloge folk fortæller, at det skal ende med at blive en forenkling, og det tror jeg så på, men det er ikke let tilgængelig, og jeg forstår godt, at alle vore landbocentre har haft et travlt forår med at få hele systemet på plads.

Landbrugspolitikken fylder meget i EU, og det bliver ikke mindre i de kommende år med de mange nye lande i samarbejdet.

Jeg glæder mig fortsat over denne udvidelse, og her et stort håb om, at den traktat, der nu er til beslutning i medlemslandene bliver gennemført.

Det første store prøve finder sted i morgen i Frankrig, og det tegner ikke godt for dem, der vil udvikle Europa, men bedre for dem der vil bremse.

Det beklager jeg, men lad os nu se.

Vi får under alle omstændigheder vores afstemning til september, og mon ikke det kan lykkes at trække et markant flertal hjem for et ja. Jeg håber og tror det.

Nu skal kommunalreformen stå sin prøve, og til november skal vi vælge politikere til de nye kommuner.

Enhver der følger med i aviserne vil kunne se, at der er stor aktivitet op til dette valg.

Vi venter i disse dage på, at folketinget gør lovgivningsarbejdet færdigt, og de ændringer der er på vej er små i forhold til det oprindelige forlig.

Der er nogle knaster rundt omkring, og sådan må det være når følelserne spiller med.

Farumløsningen giver ikke høje karakterer til ministeren, og den er måske ikke ganske afsluttet. Det bliver svært for ministeren at forklare, at alle danskere skal betale 500 kr. for at rette op på en enkelt kommunes problemer.

Det afgørende i hele dette projekt er, at vi nu får en lang række opgaver flyttet ud i kommunerne, således at beslutningerne tages i det led, der er nærmest ved borgerne.

Opgaven med at køre den nye organisation bliver spændende, og det tyder opstillingerne også på, med en række nye navne på listerne i skarp konkurrence med de gamle rotter.

Vores rejsevirkomhed forløber fortsat så godt, at vi kan lave en rejse om året til nogle mål, der ikke ligger på disken hos enhver rejsearrangør, og det er netop vort mål med denne aktivitet.

Ole havde en bus med til Skåne sidste år, og denne tur har igen fået roser fra deltagerne.

Om 3 uger drager vi så til Irland med Inge Mols rejser, og det bliver spændende at opleve Den grønne Ø, hvilket ikke mange har gjort tidligere.

Nye ideer modtages gerne.

Om Jens og Anna Jensens fond blot dette, at vi arbejder i bestyrelsen på at finde en ordning, så vi kan uddele legater også af formuen, idet de ansøgninger vi gerne vil efterkomme langt overstiger vor afkast.

Det bliver givetvis en svær opgave, og den advokat vi har på sagen slår lidt ud med armene. Vi får se, hvor det lander.

Jeg skal rette en stor tak for megen aktivitet i vore lokalforeninger, med et stort antal møder hen over året, og ikke mindre en stor tak til de medlemmer, der gør det umagen værd at være mødearrangør, ved at deltage i møderne.

Det er altid fornøjeligt at drage til hovedbestyrelsesmøde i Slægtsgårdsforeningen, for der kommer som regel nogle gode debatter ud af disse møder, uden at de nødvendigvis omhandler foreningens ve og vel.

Tak for det engagement der lægges for dagen i hovedbestyrelsen.

Vi skal aldrig glemme, at vi har en række medarbejdere på arkivet som udøver et stort arbejde, ikke for vindings skyld, men fordi de kan lide det.

En stor tak til jer alle for jeres indsats.

Det samme gælder den gamle redaktør, der har været længe i sit embede en jeg har.

Tak for et godt og læseværdigt blad, et blad der knytter vore medlemmer sammen med vor forening. Et blad skal igennem mange hænder inden det havner i vore postkasser, så når der er forsinkelser, er det ikke nødvendigvis redaktørens skyld.

En forudsætning for at vor forening kan fungere er, at der er nogen, der vil påtage sig alt det trælse papirarbejde, og i vor forening er det Inger og Henning, der bruger megen god pensionist tid på Slægtsgårdsforeningen, og uden jeres hjælp var det ikke muligt at få "butikken til at køre", så hermed også en stor tak til jer.

Beretning fra slægtsgårdsarkivet

Overarkivar Ejgil Overby sagde i sin beretning:

I det forløbne år er der ikke sket de store forandringer på arkivet. Antallet af besøgende har været faldende, sandsynligvis på grund af, at der kommer færre busselskaber af historisk interesserede og pensionister. Mange af sidstnævnte er gæster til museerne på Gl. Estrup, som på turen lige ser op til os uden at gøre større studier. Dem er vi naturligvis også glade for at få besøg af, idet de ofte er gode til at fortælle om arkivet til naboer og venner.

I det forløbne år har 187 personer indskrevet sig i gæstebogen. Det er dog ikke det reelle tal, da mange besøgende forlader arkivet uden at have fortalt hvem de er. Til gengæld er der mange, der i gæstebogen har kommentarer til besøget. I indeværende år har således adskillige sagt tak for en faglig god orientering, for venlig og hjælpsom behandling, ja, især hvor det har drejet sig om udlændinge har takken nærmest været overstrømmende.

Selvom den direkte kommunikation til arkivet således har været faldende, så modtager vi dog til stadighed en del breve, ikke mindst elektronisk post, som vi forsøger at besvare på bedste måde.

Det drejer sig især om e-mails fra Canada, USA, Australien og New Zealand, og det har været interessant at bemærke, hvor taknemmelig mange af dem er, når de har fundet deres skandinaviske "rødder" i de gamle danske slægtsgårde.

Vi gør, hvad vi kan for at holde os ajour så godt som muligt, ved indføring i arkiv og på EDB af materialer fra aviser og landbrugsfaglige tidsskrifter om nuværende tilstande på slægtsgårde. En gang imellem finder vi under arbejdet frem til en gårdejer som ikke er medlem af Dansk Slægtsgårds-

forening, og vi gør ham/hende opmærksom på, at vi har arkiveret en artikel om dem, samtidig med at vi opfordrer dem til at blive medlem af foreningen.

Som nævnt i sidste års beretning, så har arkivet modtaget kolossalt meget materiale fra Salomon J Frifelts dødsbo. Det begyndte med at Helge Sørensen og jeg for to år siden hentede et stort læs papir hos Peder Møller Frifelt, som blev suppleret med materiale fra Karen Frifelt, som hun delvis selv havde registreret. Efter at Helge Sørensen var gået i gang med registreringen, modtog vi yderligere en bunke papirer fra Peder Møller Frifelt, så det endte med at blive et kæmpe arbejde for Helge Sørensen og hans kone Helga.

Det er lykkedes, og alt materialet er nu ordnet i 83 arkivæsker, samtidig med at der udgivet en fortegnelse over æskernes indhold. Med stor akkuratess har Helga og Helge Sørensen forstået, at få placeret materialet i æsker på en måde, så det er let at orientere sig. De fortjener en stor tak for deres uegennyttige store indsats.

Vi er stolte over, at vi nu kan præsentere en enestående samling med oversigt over Salomon J. Frifelts enestående produktion.

Igen i år blev vi af Indenrigs- og Sundhedsministeriet inviteret til at deltage i en konference vedrørende udvikling i landdistrikter. Konferencen fandt sted i Maribo 25. og 26. februar og temaet var denne gang "Netværk, foreninger og demokrati i de nye kommuner". Formanden for arkivudvalget, Henry Slemming, og jeg deltog.

Til slut kan jeg oplyse, at vi har påtænkt, at fremstille en pjece om Slægtsgårdsarkivet, som kan ligge fremme ved indgangsporten, så flere af museernes gæster får lyst til at besøge os.

Beretning fra bladudvalget

Formanden for bladudvalget - A. C. Winther Hansen - sagde i sin beretning bl. a.:

Det er en simpel opgave at aflægge beretning fra bladudvalget. Alle kan se, hvad der er sket.

Bladet udkommer 6 gange om året med et varieret indhold, som er afpasset foreningens sigte, nemlig slægts-, landbrugs- og kulturhistorie.

Bladet hedder Slægtsgården, og i hvert blad er der mindst en historie om en slægtsgård. En slægtsgård er ifølge foreningens regler en gård, der er i tredje generation. Nogle gange er det gårdhistorier med mere end et dusin generationer, andre gange er det en med 3 generationer, men det er også et spørgsmål, om der er en særlig interesse for gården, fx ejer eller gårdens helt særlige historie.

Ved sidste årsmøde blev Peder Mouridsen, Sædding Storgård indvalgt i bestyrelsen til afløsning af Elsa Christa Bollerup Nielsen. Ved det konstituerende møde i hovedbestyrelsen blev Peder Mouridsen valgt til medlem af bladudvalget, hvor han også afløste Elsa Christa.

Som noget nyt er der kommet farve på bladets for- og bagside. Det har længe været fremført som et ønske fra medlemmer på årsmøderne. Bladudvalg og redaktør har været lidt tilbageholdende med farver fordi det tidligere har været ret dyrt. Men moderne teknik har løst dette problem.

Vores trykkeri i Korsør lukkede sidst på sommeren. Bogtrykkeren havde solgt den lokalavis, der primært beskæftigede trykkeriet, og nu var han blevet gammel og ville nyde sin efterløn.

Der blev hentet tilbud fra 3 trykkerier, der alle lå i en komfortabel afstand fra redaktionens adresse.

Tilbuddet fra O'Mega kommunikation i Slagelse viste, at de ville trykke bladet med farver på for- og bagside for samme pris som for sort/hvid. Hertil kom at dette tilbud var det billigste. Dermed var beslutningen ganske let for hovedbestyrelsen. Det skal tilføjes, at prisen fra det nye trykkeri lå under det vi betalte i Korsør.

Noget stof kommer af sig selv, men ikke meget.

Redaktøren er glad for det, som han får, men også tilfreds, når der er henvendelser om gode emner. Og ikke mindst er han taknemmelig over den venlige måde, han modtages på, når han henvender sig for at skrive en gårdhistorie.

Debat

Efter de tre beretninger, blev der åbnet for debat.

Et enkelt spørgsmål blev rejst til landsformanden, nemlig: om det ikke var muligt at få penge fra Anna og Jens Jensens fond til at rejse statue af malkekønen for. Fondsbestyrelsen vil gerne afvikle fonden, og ved at give penge til monumentet over malkekønerne, vil fonden blive huset. Til dette svarede landsformanden henholdende, at han endnu ikke kender Justitsministeriets holdning til afviklingen af fonden. De tre beretninger blev derefter taget til efterretning.

Regnskab og budget

Foreningens kasserer og sekretær - Inger M. Hansen - fremlagde regnskabet der havde et underskud på knapt 40.000 kr. Dette beløb skal ses i forhold til budgettet, hvor der var ventet et underskud på godt 86.000 kr. Underskuddet skal søges i portomlægningen. Budgettet for 2005 viser et overskud på 11.000 kr. da forhøjelsen af medlemsbidraget da viser sin virkning. Foreningen har fortsat en stor egenkapital, så underskuddet er ikke alvorligt.

Medlemsstatistikken viser, at der var en tilbagegang fra 2049 medlemmer pr. 1. januar 2004 til 1980 medlemmer pr. 31. december 2004. Altså 69 medlemmer mindre.

Pr. 31. december 2004 var der 992 medlemmer på øerne og 985 medlemmer i Jylland.

Tre kredse havde medlemsfremgang, og der var Ribe Amtskreds, Ringkøbing Amtskreds og Vejle Amtskreds.

Regnskab og budget blev godkendt.

Valg

Derefter gik generalforsamlingen over til valg, og det blev genvalg til Carl Martin Christensen, Mogens Høge Hansen og Frantz Wetche. Til revisorer genvalgte Michael Munthe Fog og Vagn Juel Jørgensen.

Kommende årsmøder

Årsmødet i 2006 er henlagt til Vejle Amtskreds, der har tilrettelagt årsmødet med mødested på Bygholm Park Hotel i Horsens.

Vestsjællandskredsen har indbudt til årsmøde i 2007, og det bliver med mødested ved Skælskør.

Derefter kunne landsformanden takke dirigenten, John Lauritsen, for en elegant og effektiv afvikling af generalforsamlingen.

Aftenfesten

Årsmødets arrangører havde tilrettelagt en munter aften for os på hotellet. Efter hovedretten holdt borgmester i Farsø kommune, kammerherre, godsejer H. O. A. Kjeldsen, Lerchenfeldt, festtalen.

Han fortalte om hændelser i sit begivenhedsrige liv, først som jagerpilot, senere som organisationsmand og til slut som politiker. Hvis man indtil nu har haft den opfattelse, at H. O. A. Kjeldsen kun er en tør alvorsmand, så tager man meget fejl.

H. O. A. Kjeldsen sagde i den mere alvorlige del af talen, at når man forlader en post, som præsident for landbrugsrådet, skal man lukke døren efter sig, og ikke blande sig. Og da han havde forladt Landbrugsrådet var han ved en fejl kommet til at melde sig ind i Venstre, men før han havde nået at fortryde, havde han modtaget et brev fra Uffe Ellemann Jensen, der ønskede til lykke med, at han var kommet ud af busken, og så følte Kjeldsen, at han hellere måtte blive, og det førte til borgmesterposten, som han nu har på syvende år.

Til slut fortalte H. O. A. Kjeldsen, at han nyder tobak i form af gode og store cigarer. En gang da han skulle en tur med bus, satte han sig bagerst i bussen, for ikke at genere de andre passagerere med røgen. Oppe foran sad Landbrugsrådets næstformand ved siden af han lille datter, og næstformanden sagde til pigen: "Din far sidder nede bagi bussen og ryger cigar!"

Datteren sagde ikke noget. Hvorefter den rare mand sagde: "Nu sidder han og laver røgringe. Det gør han også, når vi har møde i Landbrugsrådet!"

Hvortil datter sagde: "De gør far altid, når han keder sig!"

Efter H. O. A. Kjeldsens både indholdsrige og muntre indlæg, overtog pastor emer. Jens Munk-Christensen, Hvalpsund mikrofonen for at fortælle om Johannes V. Jensen og hans Himmerland.

Der blev engageret fortalt om nogle af personerne i Himmerlandshistorierne og bagefter blev der læst afsnit op på det rigtige himmerlandske tungemål.

Det blev en festaften, der sluttede med dans til midnat.

Fra aftenfesten. Dansk Slægtsgårdsforenings formand, Carl Martin Christensen, sammen med aftenens festtaler, kammerherre, godsejer og borgmester H. O. A. Kjeldsen, Lerchenfeldt.

Udflugtsdagen

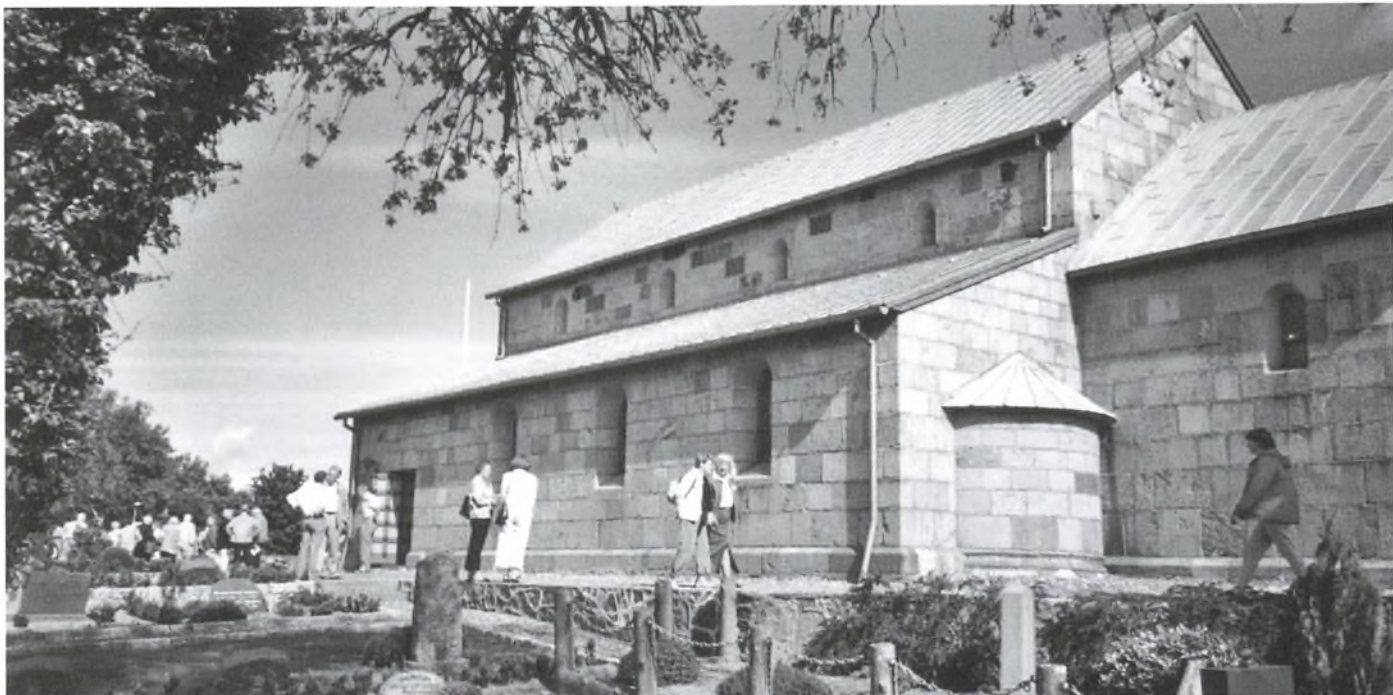
Søndagsturen begyndte i Skarp Salling kirke. Arrangørerne havde valgt denne enestående romanske landsbykirke til morgenandagten, men sognepræsten kunne ikke afse tid til os, så resultatet blev, at kirkeværge Gunnar Greve fortalte om kirken, dens restaurering og brug.

Efter en meget smuk tur gennem det mangeartede landskab, hvor kornmarker veksler med hedearealer, nåede vi til landsbyen Gislum, hvor vi først besøgte Margit og Ejlf Bigum, Højjagergård. Vi blev modtaget med en forfriskning i haven, hvorefter Ejlf Bigum fortalte om gården, slægten og sin produktion af kalve og ungtyre. (Se omtalen i nr. 375.)

Derefter fortalte Jens Bigum om markdriften og om sin malkekvægsbesætning på Nygård. Efter en tur rundt på gården kørte vi til Nygård og så det moderne staldanlæg. Landsformanden takkede familien Bigum for gæstfriheden og overrakte Ejlf Bigum et slægtsgårdsdiplom.

Det var blevet tid til frokosten, som serveredes på hotellet i Løgstør.

Fra besøget ved Skarp Salling Kirke.

Fire generationer Bigum foran Højagergård i Gislum. Fra venstre Ejgil, Margit, Frederik, Christian, Solveig Gustav og Jens.

Tre generationer Bach Laursen på Lundgård. Bagerst: Aksel, Per og Brith. Foran står: Mads, Malthe, Mathias og Magnus.

Eftermiddagen bød på besøg hos Brith og Per Bach Laursen på Lundgård, der var omtalt i nr. 374. Her mærkede vi den kraftige vestenvind og søgte ind i maskinhuset, hvor Per Bach Laursen fortalte om gården og dens drift.

Per Bach Laursen er i dette forår valgt til præsident for Det kongelige Danske Landhusholdningsselskab. Og da årsmødedeltagerne besøgte Lundgård var Brith og Per Bach Laursen aftenen før kommet hjem fra Spanien, hvor de havde været til kongres i De europæiske Svineproducenter/European Pig Producers, hvor Per Bach Laursen med akklamation valgtes til præsident for den internationale organisation. Det skal heller ikke glemmes, at Per Bach Laursen er næstformand i Tolvmandsudvalget.

Der er 540 søer og 6000 slagtesvin på gården, men nu ændres det til 1100 søer og salg af alle smågrisene. Vi så os omkring i kartoffelcentralen og i fodercentralen, og hørte om den specielle vådblanding, der fremstille til søerne. Denne let gærede fodermasse er steril, og derfor er der aldrig diarré i besætningen.

Der var lejlighed til at se den smukke hovedbygning med de antike møbler og moderne kunst.

Til sidst samledes vi i haven for at nyde den traditionelle afskedsøl eller -vand.

Landsformanden takkede familien for gæstfriheden og overrakte et slægtsgårdsdiplom.

Dermed var det slut på en meget vellykket udflugtsdag, og vi kunne tage hjem fra et på alle måder succesfuldt årsmøde.

Forturen

34 medlemmer havde fundet samme om et fortur med udgangspunkt på Sjælland og opsamling ved Langeskov og Vissenbjerg samt ved Fredericia.

Første stop var på Sofiendal lidt nord for Skanderborg. Den gamle herregårds hovedbygning er indrettet til hotel og restaurant, og vi samledes i vinkælderen til en let med udmærket frokost. Vi nød måltidet og fik tid til at se dele af hovedbygningen, der er fra 1870'erne og gå en tur gennem parken. Vi nåede også at se på Veng kirke, Danmarks ældste klosterkirke, der er nabo til Sofiendal.

Vi fortsatte til Ulstrup gods, hvor fru Lilly Friis ventede os. I havestuen serverede fru Friis et glas vin for os. Vi så det meget fornemme hjem, som fru Friis og hendes nu afdøde mand, godsejer og dyrlæge C. W. Friis, har skabt på Ulstrup siden 1980. Ulstrup Slot er fra 1600-tallets begyndelse og tilmed er den gamle avlsgård bevaret.

Efter at have set hele slottet, hvor fru Friis residerer, kørte vi mod herregården Bjørnsholm, der efter reformationen opstod af Vitskøl Kloster.

Forstander Peder Engelbrechtsen fortalte om klosteret, klosterkirken og om herregårdstiden. Vi så os omkring og blev vist rundt i hovedbygningen inden vi skulle spise middag på Bjørnsholm.

Bjørnsholm/Vitskøl Kloster et en kursusejendom ejet af Københavns Kommune, og der drives restaurantsvirksomhed. Vi sad i den gamle munkekælder i vestfløjen og fik en fornem middag.

På vej til hotellet i Løgstør tog vi en omvej for at se den største danske vikingeborg – Aggersborg. Vi fik også et glimt af herregården Aggersborggård.

Vi var på hotellet kl. 20.15 og blev venligt og effektivt modtaget, så alle fik deres værelser i en fart. Mange søgte ind i hotellet pub, hvor aftenkaffen ventede.

Så var forturen slut og det ordinære program ventede os lørdag morgen.

Det hold, der drog af sted i bus, blev suppleret undervejs, så vi var 60 på Ulstrup, men 77 på Bjørnsholm. Det er første gang, at et årsmøde har flere deltagere med to overnatninger end med én.

OGN

Fra forturens besøg på Vitskøl Kloster/Bjørnsholm hovedgård, hvor forstander Peter Engelbrechtsens fortæller om det gamle klostres bygninger.

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til: Carl Martin Christensen,
Kåregård,
Badstrupvej 39,
5485 Skamby.

NYE MEDLEMMER

Peder Kjærgaard
Trehøjevej 41
7480 Vildbjerg

Gårdejer Anders Jørgen Brander
Nørreøksevej 84
Halvrimmen
9460 Brovst

Entreprenør
Martinus Christensen
Gøttrup Strandvej 34
9690 Fjerritslev

Gårdejere Inge og Hans
Flemming Hansen
"Vigerslevgaard"
Søndersøvej 363
5471 Søndersø

Gårdejere Vivi og Ove Eriksen
"Højgaard"
Askebyvej 60
5471 Søndersø

Tove og Holger Madsen
Randersvej 3
8581 Nimtofte

Gårdejer
Kris Lund-Jensen
Grydebjergvej 24
Skamstrup
4440 Mørkøv

Gårdejer Arne Damgaard
Lynggårdsvej 2
Foersum
6880 Tarm

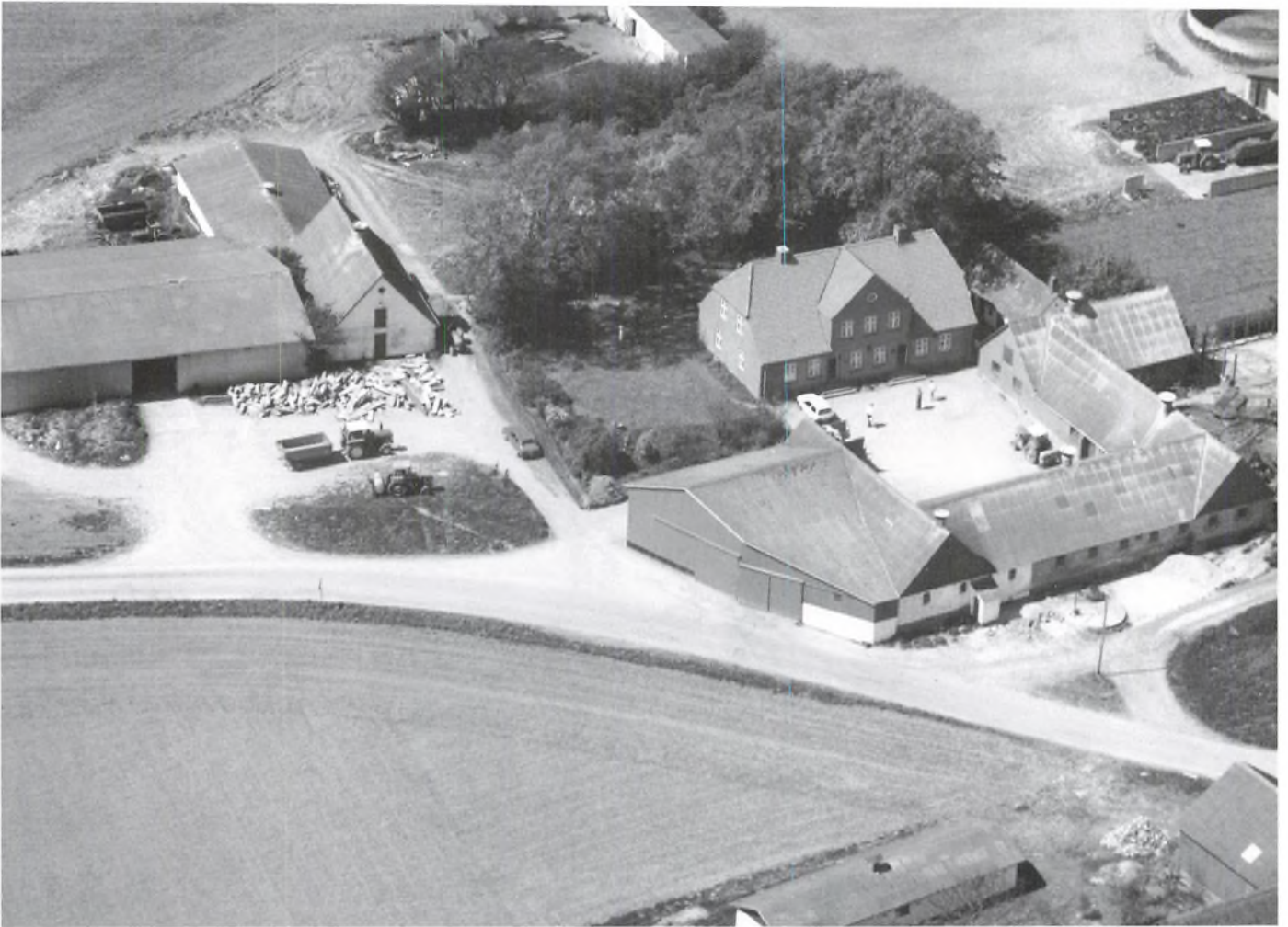
Inger-Dorte og Poul
Hoy-Hansen
Skinfaxevej 12
8800 Viborg

Klaus Aage Bengtson
Nordkær 12
Holtet
9362 Gandrup

Anne-Marie og Niels Jørgen
Grouleff
Sivestedvej 26
8560 Kolind

Anders Jørn Brix Christensen
Anlægsvej 2
9690 Fjerritslev

Højlandsgården

*Højlandsgården
0. 1990.*

Landsbyen Høsten i Dalby sogn – eller rettere Søndre Dalby sogn - mellem Næstved og Køge havde i 1662 13 gårde og 3 huse, de fleste ejendomme hørte til Turebygård – det senere Turebyholm.

Senere opgik Turebyholm i Grevskabet Bregentved, som ejede gårdene indtil 1922.

Den nuværende slægt kom ind på Højlandsgården i 1771 med Peder Jensen (1738-1823). Han var gift med Ellen Steffensdatter.

Landsbyen fik sin jord udskiftet i 1792.

I 1808 overgik fæstet til sønnen Anders Pedersen (1768-1831), og forældrene gik på aftægt. Anders Pedersen var gift med Maren Cathrine Jacobsdatter. Efter Anders Pedersens død i 1831 sad enken med fæstet indtil 1847, da sønnen Hans Christian Andersen (1810-) tog over. Han var 21. marts 1834 blevet gift med Ane Margrethe Pedersdatter, datter af Peter Andersen i Høsten. De overtog driften af gården.

*Af folketællingen 1840 fremgår,
at der var tre familier på gården:*

1. familie:

Maren Cathrine Jacobsdatter 61 år - enke og gårdmands-kone.

Jacob Andersen 26 år - ugift søn.

Ane Marie Jacobsdatter 24 år - ugift tjenestepige.

2. familie:

Hans Christian Andersen 30 år - gårdbestyrer.

Ane Margrethe Pedersdatter 29 år - hans kone.

Anders Hansen 6 år - søn.

Maren Hansdatter 4 år – datter.

*(Folketællingskommisæreren må stå for at børnene har Hans-
sen til efternavn, for de er døbt med faderens andet fornavn,
Christian, til efternavn.)*

3. familie:

Hans Pedersen 29 år - indsidder og daglejer.

Maren Pedersdatter 34 år – hans kone.

Inger Sophie Hansdatter 2 år – deres barn.

Folketællingen fra 1850 er mere enkel, her var kun en familie, Hans Christian Andersens. Hans gamle moder boede på aftægt hos ham, og der blev hun til hun døde i 1860'erne.

I denne forskel på gårdens familier i de to folketællinger ses et interessant træk fra tiden.

Efter landboreformernes tid oplevede dansk landbrug i 1820'erne en økonomisk dårlig periode med lave kornpriser. Samtidig begyndte folketallet at vokse, og da der manglede boliger på landet, valgte mange gårdmænd at supplere indtægten med en familie, der lejede sig ind på gården, en indsiderfamilie. Efter 1840 kom der gode kornpriser og mange landmænd blev velhavende, og så behøvede man ikke dette supplement til landbrugsdriften.

Den 30. juni 1870 blev sønnen Peder Christiansen gift med Ane Marie Nielsen fra Dalby, men hun var født i Roholte sogn. Han var 26 år gammel og hun 24.

Efter brylluppet flyttede de ind på gården, hvor de blev bestyrer.

Hans Christian Andersen døde midten af 1880'erne, og enken beholdt gårdfæstet til 1898, da sønnen Peder Christiansen tog over.

2. marts 1886 fødtes datteren Clara Marie Christiansen. Hun blev 26. april 1919 gift med Jens Aksel Christiansen (1889-1979) fra Tollerød i Terslev sogn.

De overtog Højlandsgård i 1920. Gården havde da et tilliggende på knapt 6 tdr. hartkorn med 47,5 td. land, hvoraf de 42 var ager.

Besætningen bestod af 18 køer, 10 stk. ungvæg og kalve og 2 tyre af rød dansk malke race. Der var 4 heste og 2 plage, og der solgtes 70 fedesvin om året.

I 1920 overtog Jens Aksel Christiansen gården og han overtog ejendommen fra Grevskabet Bregentved i 1922, da de sidste arvefæstegårde overgik til fri ejendom.

Jens Aksel Christiansen lod i 1930 opføre et nyt stuehus, der er en fornem repræsentant for sin tids landbrugsbyggeri.

En 31. januar 1920 fødtes datteren Dagmar Marie Christiansen. Hun blev den 26. juni 1942 gift med Aksel Jørgen Johannes Hansen (1917-1970), og de købte Vestergård i Drustrup, som de beholdt efter de i 1958 overtog slægtsgården Højlandsgård.

I dette ægteskab fødtes tre børn: Jørgen, Inger og Jens. Jørgen Hansen overtog gården efter faderens død i 1970, og i 1974 giftede han sig med Hedvig Pedersen. De har sønnerne Robert Bigum Hansen f. 1975 og Richard Bigum Hansen f. 1977.

Robert er med i driften af Højlandsgården.

Driften

Dengang Jørgen Hansen overtog hjemmet i 1970 var der 19 ha til gården. Nu er gårdens areal på 76 ha suppleret med 30 ha i forpagtning. Besætningen består af godt 60 malkekøer og 40 ungdyr. Markdriften er tilpasset besætningen med græs, majs og roer, men der er også salgsafgrøder som byg og hvede.

Den nuværende kostald er fra 1972, da den gamle staldlænge blev moderniseret. Men Jørgen Hansen overvejer at bygge en stald med plads til 125 køer. Da Højlandsgården har bevaret den gamle plads i landsbyen, er det planen, at den nye kostald skal placeres 300 meter fra gården.

Jørgen Hansen er i gang med et generationsskifte, men det er stillet i bero til han får byggetilladelsen, for kan gården ikke blive en produktionsgård, har den ingen fremtid.

Fæstere og ejere

1771

Peder Jensen (1738-1823).

Gift med Ellen Steffensdatter (1742-).

1808

Anders Pedersen (1768-1831).

Gift med Maren Cathrine Jacobsdatter (1780-).

1831

Enken Maren Cathrine Jacobsdatter.

1847

Hans Christian Andersen (1810-).

Gift 1834 med Ane Margrethe Pedersdatter (1811-).

188?

Enken Ane Margrethe Pedersdatter.

1898

Peder Christiansen (1844-).

Gift 1870 med Ane Marie Nielsen (1846-1915).

1920

Svigersønnen Jens Aksel Christiansen (1889-1979).

Gift 1919 med Clara Marie Christiansen (1886-1964).

1958

Svigersønnen Aksel Jørgen Johannes Hansen (1917-1970).

Gift 1942 med Dagmar Marie Christiansen (1920-1990).

1970

Jørgen Hansen (1943)

Gift 1974 med Hedvig Pedersen (1948)

*Hedvig
og Jørgen
Hansen - 7.
generation på
Højlands-
gården.*

Lidsø Gods

Godsejer Anders N. Henriksen fortæller:

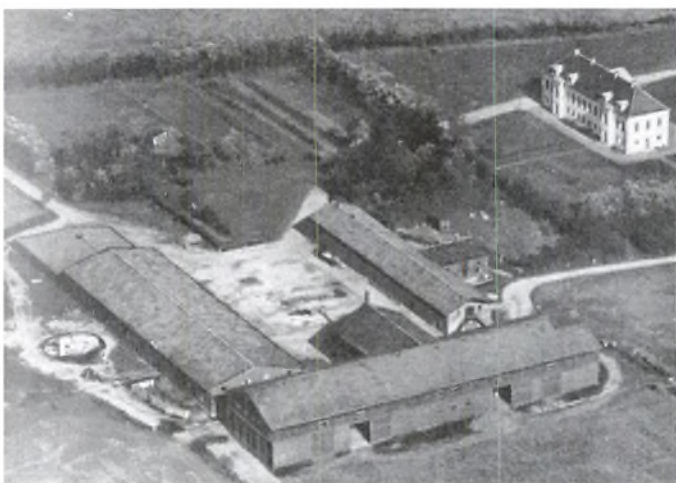
Lidsø er navnet på en aflang ø, der lå ved indsejlingen til Rødby fjord. Arealet var ca. 140 tdr. land.

Historien om Lidsø Gods er, sammenlignet med andre gårde af denne størrelse, ikke særlig lang, og ikke særlig præget af ærværdige ridders gang, men den har en meget dramatisk historie.

Det er historien om menneskets kamp med naturen.

I 1857 fik konsul P. A. Hage koncession på inddæmning af den sydlige del af Rødby fjord. Når projektet blev færdigt, ville det ikke længere være muligt at sejle til Rødby. Derfor måtte Hage betale byen 15.000 rigsdaler for denne koncession.

Hage gik i kompagniskab med et engelsk konsortium, og i 1861 begyndte de at pumpe. I det historiske år - 1864 - kom der en voldsom oversvømmelse. Englænderne opgav, men konsul Hage fortsatte. Året efter købte han Lidsø og anlagde diger ved Rødby havn og sydvest for Lidsø. Han byggede vindmøller - efter hollandsk forbillede - og anlagde en dampsnegl.

Luftfoto af Bindernæs ca. 1930.

Konsul Hage var af mønsk købmandsslægt og en meget betydelig købmand, som bl. a. handlede på England. Konsul Hage døde i 1872, men han døde dog inden stormfloden 13. november samme år, så han blev forskånet for at se sit værk ødelagt af naturkræfterne.

Hages enke solgte året efter Lidsø til etatsråd Laurits Jørgensen, Søllestedgård. Han fortsatte digebyggeriet og overdrog i 1875 gården til sin svigersøn, Georg Krüger, der var søn af den kendte landdagsmand Krüger fra Bevtoft i Sydslesvig. Krüger opførte Lidsøs hovedbygning i 1876. Den brændte allerede i 1879, men genopførtes i samme stil.

Krüger var efter sigende en stærk og munter mand, og han anlagde haven og skoven. Han havde jordhunger og opkøbte flere bøndergårde samt noget skolejord og oprettede gården Bindernæs. Landbrugskrisen i 1880'erne væltede Krügers optimistiske investeringer. Der blev mangel på likviditet, og han måtte sælge sit bedste aktiv, nemlig besætningen. Så længe etatsråd Jørgensen levede, så klarede Krüger sig dog, men da Jørgensen døde i 1889, måtte Krüger hurtigt give op. I 1893 overtog Østifternes Kreditforening gården og indsatte den dengang 21-årige agronom Chresten Moesgaard-Kjeldsen til at bestyre pantet.

Med Moesgaard-Kjeldsen indledtes et langt og spændende kapitel af Lidsøs historie. Han var en usædvanlig begavelse, blev agronom allerede som 19-årig og ledede allerede som 20-årig to store brasilianske kaffeplantager. Hans viden var betydelig og hans oratoriske begavelse legendarisk.

I 1896 købte Moesgaard-Kjeldsen Lidsø og Bindernæs af kreditforeningen for 341.000 kr. Hans tekniske og organisatoriske evner kom på en hård prøve. Han gennemførte store afvandinger og dræningsarbejder, og i 1920 disponerede han over 1330 tdr. land, heraf var de 1100 agerjord.

Moesgaard-Kjeldsen var fra 1906 til 1913 medlem af Rødby Byråd. Det var ham, der sammen med ingeniør Markersen, var den drivende kraft for at få anlagt og bygget Rødbyhavn. I 1913 blev Moesgaard-Kjeldsen valgt ind i Folketinget for de radikale i Fredensborgkredsen. I Zahles regering under Første Verdenskrig blev han forsyningsminister. Han var dog eneren, og gik i 1920 med de såkaldte flensborgfolk, og han blev den egentlige årsag til Påskekrisen. På grund af den manglende partidisciplin blev Moesgaard-Kjeldsen ekskluderet af Det radikale Venstre.

Omkring 1920 stod Moesgaard-Kjeldsen meget stærkt. Han havde opbygget en særdeles fin besætning, men han havde prioriteret meget hårdt og optimistisk. I 1926 og 1927 var år med usædvanligt meget nedbør, som gav mange oversvømmelser og i 1931 kom den voldsomme landbrugskrise. Krisen var hård ved Moesgaard-Kjeldsen, som ved så mange andre, og Moesgaard-Kjeldsen blev en bitter mand. Det satte ham i voldsom opposition til regeringen, samfundet og for den sags skyld - også sine naboer. Han blev medstifter af den såkaldte Randersbevægelse, det senere Landsbrugets Sammenslutning - LS - sammen med Christian Bach.

I 1932 var der på ny store oversvømmelser, og kort efter måtte Moesgaard-Kjeldsen forlade Lidsø. Han forlod Lidsø under dramatiske vilkår, som i sig selv er en hel historie. Hans private indbo blev solgt på tvangsauktion samme år. Moesgaard-Kjeldsen døde i 1935 under en agitationsrejse for LS.

I tiden mellem 1936 og 1942 var der flere forskellige ejere af Lidsø, men i 1942 købte teater ejer og slagtermester Carlo B. Riis Lidsø. Riis fortsatte dræningsarbejdet og var dygtig nok til at ansætte veluddannede forvaltere, og han moderniserede maskinparken og hovedbygningen. I det hele taget lykkedes det for Riis at sætte sit personlige præg på gården.

Den 16. juni 1960 købte Harald Henriksen og hans fætter Ernst Henriksen ejendommen for 1.750.000 kr. Fætrene oprettede et interessentselskab. I 1971 overdrog Harald Henriksen sin part af interessentskabet til sønnen Jens N. Henriksen. Godsejer Jens N. Henriksen havde en politisk karriere i Venstre, og blev senere præsident for Det kongelige danske Landhusholdningsselskab.

Hovedbygningen nedbrændte nytårmorgen 1979, da hele Sydjylland var dækket med sne i et par meters højde. Hovedbygningen blev genopført i samme stil, som efter branden nøjagtig 100 år tidligere.

Harald Henriksen døde i 1989 - 79 år gammel, og Jens N. Henriksen døde den 3. januar 1990 - 53 år gammel. Jette Henriksen, født Nymann, overtog hendes mands andel af Lidsø, og hensad i uskiftet bo indtil 1993. Hendes søn, Anders N. Henriksen, overtog da hendes andel af Lidsø.

Lidsø hovedbygning er opført i 1876, brændte i 1879 og i 1979, men har i det ydre bevaret det for opførelsestidspunktet så typiske nygotiske ydre.

Luffoto af Lidsø ca. 1960.

I 1994 blev Anders N. Henriksen gift med Charlotte Castenschield, og de har sammen sønnerne Harald på 10 år og Jens på 8 år.

Den 30. april 1992 købte man ejendommen Tjørnegård på i alt 242 ha eller 436 tdr. land. Senere er der købt småarealer til, og det samlede jordtilliggende under Lidsø gods er 2005 på 710 ha eller 1280 tdr. land.

Ernst Henriksen døde i 1997, og hans andel af Lidsø gik videre til hans tre arvinger: Reni Willert, Bjarne Saxhof og Ole Friberg. Bjarne Saxhof købte i 2001 de to andre arvinger efter Ernst Henriksen ud af deres andel. Bjarne Saxhof døde nytårsaftens dag 2003 uden at efterlade sig nogle livsarvinger, og derefter købte Anders N. Henriksen de resterende 75 % af interessentselskabet af boet efter Bjarne Saxhof, og han er nu enejer af Lidsø Gods.

Driften

Der er 347 ha agerjord til Lidsø og 85 ha agerjord til Tjørnebjerg. 8 ha er med juletræer, 25 ha er skov, 98 ha blev plantet med skov i årene 2000-2003. Et vådområde blev etableret i 2000, det dækker 100 ha, der er 35 ha eng og gårdsplads, have m. v. dækker 12 ha.

Lidsø gods har truffet aftale med Storstrøms Amt om naturgenopretning af en del af et område i Rødby fjord. 100 ha er blevet vådområde og et tilsvarende areal er blevet udlagt med skov.

Den landbrugsmæssige drift omfatter fabriksroer, vildtmajs, vinterhvede, vinterbyg, maltbyg og læggekartofler. Foruden driftslederen er der 4 traktorførere, 1 skytte og en tømrer/murer. I kartoffelsæsonen er der 4 "sorterdamer" og 2 truckførere.

NYT FRA KREDSENE

Nordsjællandskredsen

Sommerudflugten er fastsat til den 19. juni, hvor vi kl. 10.00 mødes på Benzonsdal ved Ishøj. Kammerherreinde Helle baronesse Lerche fortæller og hovedgården og viser rundt i den interessante hovedbygning

Kl. 11.30 samles vi ved Roskilde Kloster, hvor vi vises rundt i klosterets hovedbygning, der bl. a. rummer en af de fornemmeste stuer fra barokkens tid.

Frokosten venter på Svogerslev Kro og dagen slutter med eftermiddagskaffe på Maglehøjgård i Hammerbakker.

Pris 250 kr.

Tilmelding til Signe Jensen 48 26 51 10 senest den 12. juni.

Signe Jensen.

Bornholmskredsen

Tirsdag den 14. juni havde kredsen indbudt til sommermøde med generalforsamling. Vi samledes ved restaurant Bolsterbjerg i Almindingen. Her er en meget interessant have med store træer, hvoraf nogle er meget sjældne. Det var plantør Julius Hansen, der anlagde det pragtfulde haveanlæg i 1882. Vi indledte aftenen med en spadseretur rundt i den stort anlagte og interessante have.

Derefter går vi indenfor, for at afholde generalforsamling og drikker kaffe.

Aften sluttede med et foredrag af foreningens redaktør, Ole G. Nielsen, der fortalte om de danske hovedgårde med særlig vægt på de nu forsvundne hovedgårde på Bornholm. (En bearbejdning af foredraget bringes i næste udgave.)

Mogens Frigaard

Sjællands Syd

Sommerudflugterne afholdes 28. juni og 26. juli.

Den 28. juni kl. 13.00 mødes vi ved Heerings fabrik i Dalby. Kl. 15.00 samles vi i landsbyen Høsten ved Haslev, hvor vi besøger to slægtsgårde Brogård og Højlandsgård. Vi drikker kaffe, ser gårdene, den ene med stor malkekvægsbesætning. Dagen slutter med spising i haven..

Tilmelding til Marie Hansen tlf.: 56 71 37 92 eller Ole Krogh Jensen 55 54 00 56.

Den 26. juli kl. 13.00 samles vi på Beldringe gods, Hastrupvej 1, Beldringe ved Præstø, hvor der er rundvisning.

Derefter kører vi til Ugledige grusgrav, hvor der er meget smuk udsigt over Ugledige Sø. Her drikker vi eftermiddagskaffe.

Vi fortsætter til Udby Præstegård, hvor der er rundvisning i Grundtvigs Mindestuer og Udby kirke. Dagen slutter med besøg hos Dorrit og Hans Thyge Røtting på slægtsgården Røttinggård i Teglstup, hvor vi spiser medbragt mad.

Tilmelding til Ole Krogh Jensen tlf.: 55 54 00 56.

Solvejg Holtet-Kristiansen

Vestsjællandskredsen

Sommerudflugten afvikles lørdag, den 2. juli til Fyn med besøg på det familieejede Refsvindinge Bryggeri, Ørbækklunde, hvor godsejer Lars-Haagen Lange viser rundt i slottet og fortæller om landbruget. Ørbækklunde har været omtalt i nr. 368. Her spiser vi den medbragte mad i parken. Dagen slutter på Østergård i Allesø hos Kirsten og Bendt Bendtsen. Økonomi- og Erhvervsministerens hjem er en gammel slægtsgård, der blev omtalt i nr. 353.

Dagen slutter med middag på Bogense Hotel.

Tilmelding til Inger Skovgaard Jensen tlf.: 59 65 09 34 eller Karl Poulsen tlf.: 59 65 09 16.

Vagn Juel Jørgensen

Vendsysselkredsen

Vores sommermøde med generalforsamling afholdes lørdag den 25. juni. Kl. 13.30 mødes vi hos Jan Ulrich, "Krogenskær", Vildmosevej 21 ved Brønderslev. Her skal vi se "Green Farm Energy" – biogas- og energianlæg.

Derefter kører vi til rododendronparken i Hedelund. Efter kaffe og kage generalforsamling.

I tilfælde af dårligt vejr holdes kaffepause og generalforsamling inden dørene hos Jan Ulrich.

Kræn Hjortlund

Fynskredsen

Sommerudflugten afholdes tirsdag, den 28. juni, hvor vi besøger Niels Henrik Ove, Ditlevdal Bisonfarm, Tokkerodvej 24, Farstrup ved Morud. Vi kører rundt på farmen i prærievogn, og derefter serveres bisonbøf (pris 125 kr.). Om eftermiddagen besøger vi Kirsten og Bendt Bendtsen, Østergård, Allesøvej 38, 5270 Odense N. Her bliver vi budt på eftermiddagskaffe.

Tilmelding senest 24. juni til Karen Jacobsen 64 71 23 60 eller Mogens Andersen 65 95 80 22.

Mogens Andersen

Haderslevkredsen

Kredsens sommerudflugt afholdes den 29. juni, hvor vi besøger Dinesen Gulve/Jels Savværk (ny fabrik), Finmarken 6 i Jels. Vi mødes kl. 19.00. Jels Savværk blev grundlagt i 1898 og drives nu af fjerde generation. Fabrikken har specialiseret sig i plankegulve til store huse.

Efter fabriksbesøget afsluttes med kaffe på Jels Voldsted.

Elise Jensen

Adresseændringer

Adresseændringer bedes meddelt foreningens sekretær:
Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv.
Tlf. 59 27 59 77

Århus Amtskreds

Den 1. juli deltager Slægtsgårdsforeningen i proprietær Ove Porses 50 års jubilæum på Fredenslund, som markeres med et driftsbesøg.

Vi samles kl. 14.00 på Fredenslund, Rygårdevej 2 ved Allingåbro.

Tilmelding til Anne Lis Ladefoged 86 30 17 77 og Jørgen Katholm 86 33 15 91.

Kredsens første sommermøde blev afholdt den 7. juni. I Lyngby kirke begyndte vi med at synge Johannes Johansens sommersalme "Det dufter lysegrønt af græs." Herefter fortalte pastor Førgaard kort om kirken og dens forbindelse til hovedgården Fævejle.

Derefter kørte vi til Fævejle, hvor vi blev modtaget af tre generationer af familie Mønsted, der har ejet Fævejle siden 1833. Syvende generation; Mathilde og Johannes, spillede henholdsvis bold og sad i barnevogn.

Kaj B. Mønsted har overladt ledelsen af Fævejle til datteren Karen og svigersønnen Jens Hjort Jensen, der fortalte om bedriften. Arealet udgør 200 ha, og kornafgrøderne anvendes til opfodring af slagtesvin.

Vi så den fredede lade, der er bygget af mægtige egebjælker, der var sejlet ind gennem Kolindsund. Vi så parkanlægget med den næsten hundred år gamle blodbøg, og de nyanlagte rododendronbede. Fruen fremviste venligst den smukke og særprægede hovedbygning, der er dejligt møbleret med antikke og moderne møbler.

Efter en forfriskning kørte vi til Fannerup Pumpestation. Her fortalte proprietær John Secher Eriksen om stedet. Vi fik en eminent gennemgang af Kolindsunds tørlægning, der blev påbegyndt i 1872. Vi beså de to pumper, der løfter vandet 5 m fra midterste kanal til Nordkanalen, hvorfra det så løber ud i Kattegat. Når havoverfladen er lav, løber vandet ud i havet af sig selv. Når vandet i havet står højt, kan pumperne ikke følge med og vandet stiger på de 2000 ha landbrugsjord. Derfor bruges omkring det halve af budgettet for Kolindsund pumpelaug til køb af elektricitet. Oversvømmelserne i Kolindsund kunne imødegås ved anbringelse af en sluseport ved Grenå, men der er store og modstridende interesser omkring området. Nogle ønsker de 2000 ha skal overlades til naturkræfterne. Ejerne ønsker naturligvis at bevare deres hjem og ejendom her eller have reel erstatning herfor.

Det var en god og inspirerende aften med 48 deltagere.

Anne Lis Ladefoged.

Det sydlige Sønderjylland

Aftenudflugt den 28. juli til Sundeved, hvor vi samles på Sottrup Kro. H. C. Clausen fortæller om sin slægtsgården "Holmbogård" i Ullerslev og om maleren C. W. Eckersberg. Derefter følger generalforsamling.

Landsformand for Dansk Slægtsgårdsforening, Carl Martin Christensen, vil være til stede og har et indlæg.

Chr. A. Krogh.

Himmerlandskredsen

Tirsdag, den 28. juni kl. 19.00 holdes der ordinær generalforsamling på "Halkær Mølle" ved Bislev.

Efter generalforsamlingen vil gårdejer Preben Dragstrup fortælle om "Halkær Mølle", som var en slægtsgård indtil kommunen købte den for at bevare de gamle bygninger.

Preben Dragstrup vil også fortælle om dele af Halkær Ådal, som skal føres tilbage fra engareal til søareal.

Aftenen slutter med kaffebord.

A. C. Winther Hansen

Midtjysk kreds

Lørdag den 9. juli kl. 13.00 er der arrangeret besøg på Thorsø Miljø og Biogasanlæg, Kongensbrovej 10, 8881 Thorsø, hvor der vil være rundvisning. Vi hører også om centerets baggrund og funktion.

Efter mødet vil der kl. ca. 15.30 blive serveret kaffe med brød og afholdt generalforsamling i Thorsø Pavillon, Jernbanegade 29, Thorsø.

Tirsdag den 7. juni var der arrangeret besøg på Landbocentret "Landbo Midt" i Viborg. Efter en kort introduktion blev vi delt op i to hold og vist rundt i den nye og smukke bygning, der er placeret på en enestående grund ved Asmildkloster Landbrugsskole, med udsyn over Nørresø og Viborg.

Under og efter et udsøgt kaffebord holdt en af centrets skatteeksperter, Poul Hjort, et ca. to timers foredrag om landbrugsmæssige forhold, lige fra de udviklede afskrivnings- og fradragsregler til problemer vedrørende generationsskifte.

Det må siges, at det gjorde han imponerende godt, således at tilhørerne – desværre mødte der kun 22 personer op - blev holdt i ånde og ikke havde indtryk af, at tiden var gået. Undervejs var der mange spørgsmål, som Poul Hjorth besvarede på en let forståelig måde.

Alt i alt blev aftenen en oplevelse, som de fremmødte sent vil glemme.

Endelig kan det oplyses, at **kredsen afholder sit efterårsmøde mandag, den 7. november kl. 19.30 på Morsø Landbrugsskole.**

For et par år siden fusionerede Morsø Landbrugsskole med Nordvestjysk Uddannelsescenter i Thisted (tidligere Teknisk Skole og AM-center). Det betyder, at Morsø Landbrugsskole, der fortsat tilbyder den traditionelle landmandsuddannelse, i dag også kan tilbyde en lang række relaterede uddannelser. Forstander Carsten Christensen viser rundt, og ved kaffen bliver der mulighed for diskussioner vedrørende den moderne form for landbrugsskoledrift.

E. Overby.

Lolland-Falsterkredsen

I samarbejde med Rødby Fjords Landvindingslaug indbydes til **sommerudflugt i og omkring Rødby Fjord – søndag den 26. juni.**

Kl. 14.00 mødes vi ved mindestenen i Rødby Fjord. Vi fortsætter til Tjørnebjerg ved Kramnitze., Godsejer Anders N. Henriksen, Lidsø fortæller om naturprojektet på godset, og lokalformand for Danmarks Naturfredningsforening Ole Westerholt Jørgensen, fortælle om grønne korridorer langs diger, søer, kanaler og veje.

Efter kaffepausen i Restaurant Kastaniehaven i Kramnitze er der kl. 17.00 koncert med musikstuderende fra Det kgl. Musikkonservatorium i København. Koncerten afholdes på pumpestationen.

Derefter serveres en buffet, men man kan også spise den medbragte mad ved pumpestationen, hvor der står borde og bænke..

Bestilling af kaffe og/eller buffet bestilles direkte til restauranten tlf.: 54 94 60 43.

Jens Peter Skov Jensen

Inger M. Hansen,
Svalevej 13,
4440 Mørkøv

B

PP DANMARK

Magasinpost

H. C. Andersen

Der er både sagt og skrevet meget om H. C. Andersen, og her i 200 året for hans fødsel, er der udsendt utallige bøger om ham og hans forfatterskab. Mange byer har udgivet noget om byen og H. C. Andersen, som om hans fysiske tilstedeværelse havde haft betydning for byen.

H. C. Andersens styrke ligger i hans evne til at fortælle. Derfor er det bedre at læse ham end læse om ham.

Vi kender alle hans æventyr og historier, men hans romaner kan også stadig læses ikke mindst OT.

På digterens fødselsdag udkom en bog med titlen "Andersen og Danmarkshistorien". Det er Dansk Lokalhistorisk Forening, som har udgivet bogen, der er redigeret af dr. phil. Erik Helmer Pedersen, formand for Dansk lokalhistorisk Forening, og cand. mag. Helge Torm.

Bogen falder i to dele, som er meget forskellige. Første halvdel er Erik Helmer Pedersens meget interessante analyse af H. C. Andersen som kilde til sin tids Danmarkshistorie. Anden halvdel burde slet ikke have været med. Det er fem beretninger fra lokalhistoriske foreninger, som fortæller noget om deres egn og hvad H. C. Andersen kunne have set, hvis han eller var kommet der forbi.

Som kilde til Danmarkshistorien bruger Erik Helmer Pedersen H. C. Andersens almanak og dagbog, hans breve og samlede forfatterskab. Det bliver stillet op mod en almindelig Danmarkshistorisk oversigt, og giver mange forklaringer på H. C. Andersen og hans tid.

H. C. Andersen var en kongetro konservativ, som ikke brød sig om forandringer, med mindre det havde med teknik at gøre. Jernbanen gav ham en bekvemmere rejse end dagvognen, og dampskivet var bedre end sejlskibet. Men f.eks. landvindingsprojekter og hedeopdyrkning var ham en vederstyggelighed. Det skal være, som det var. H. C. Andersen skrev da enevoldskongen regerede og der var censur. Derfor lagde han nogle historier i dyreriget, planteriget eller et fjernt land, og så skal man blot forstå budskabet rigtigt.

H. C. Andersen kom fra små kår i Odense og stræbte hele livet om at blive berømt og anerkendt. Han ville gerne omgås de betydningsfulde i samfundet. Til dette kommer, at han egentlig ikke havde et nøjere kendskab til de mennesker der levede midt imellem de to lag i samfundet.

Erik Helmer Pedersen fortæller i sin læseværdige afsnit af bogen, at H. C. Andersen ikke kunne lide bønder.

Han havde sit kendskab til bønder fra talen om dem på herregården, hvad han så, når han færdedes gennem landet, men noget førstehåndsindtryk havde han ikke.

Den romantiserede fæstebonde på trækhesten faldt i H. C. Andersens smag, men den standsbevidste og velhavende gårdmandsstand, der fremstod i 1830'erne, brød han sig ikke om. Samfundet skulle blive som det var, og politisk forandring var til skade. Sådan så den konservative helstatsmand H. C. Andersen på bonden. Tidens frodige liberalisme var en ubehagelig størrelse for H. C. Andersen. Han ville skrive skuespil til det kongelige teater, og nu kunne de nye politiske grupper finde på at privatisere teatret, så dem kunne han ikke lide.

Retfærdigvis skal det tilføjes, at Erik Helmer Pedersen - side 106 - skriver om den rejse som H. C. Andersen gennemførte i Vestjylland i 1859. Her fandt han ud af, at både jyder og bønder er mennesker, og kundskaber og

dannelse ikke længere var forbeholdt medlemmerne af det akademiske.

Læser vi H. C. Andersens æventyr, så bemærk, at i hans historier er bønder altid underlige.

Lille Claus og store Claus - husmanden og gårdmanden, hvor gårdmanden er opfarende.

Hvad fatter gør er altid det rigtige taler for sig selv og i Den grimme Ælling kommer ællingen om vinteren ind til bondenkongen med kat og høne. De er også anderledes.

H. C. Andersen var nationalsindet, men med stor forståelse for omverdenen. Han var det vi nu kalder kosmopolit. Han havde rejst overalt i Europa, været i Afrika og Asien.

På det nationale stod H. C. Andersen anderledes end Grundtvig, som ellers var den store folkelige fortæller. Grundtvig kikkede indad i sin søgen efter nationalitet. H. C. Andersen kikkede udad.

Der er mange interessante oplysninger og tolkninger af H. C. Andersen i første halvdel af bogen fra Dansk lokalhistorisk Forening. Den læseværdige del er på 114 sider, og med de fem uvedkommende artikler er bogen på 206 sider.

OGN